

ՂԱՐԱԲԱՂԸ ՄԵՐ ՀՈԳԻՆ Է, ԻՍԿ ՍԻՐՏԸ՝ ԿԻՄՈՐԻՆ

Posted on January 8, 2014 by Keghart

Category: [Opinions](#)

Մենք ենք՝ Մեր Ցաւերը Շարքեն

Պարոյր Աղպաշեան, Պէյրուզ, 13 Յունուար 2014

25 տարի անցած է հայրենի Կիւմրիի պատուհասուած տարերային երկրաշարժէն, սակայն, անոր ձգած հետքերը տակաւ կը յամենան, ոչ միայն ժողովուրդի մտածողութեան եւ յիշողութեան մէջ, այլեւ՝ անոր առօրեային ու կենցաղին:

Խօսքը կը վերաբերի, անշուշտ, տունով ու տեղով, բնակարանով եւ վայրերով տուժածներուն, որոնց ջախջախիչ մեծամասնութիւնը տակաւին անտէր-անտիրական է, ժամանակաւոր կացարաններու ու տնակներու մէջ կայք հաստատած է ու կը սպասէ այն օրինաբեր օրուան եւ ակետաբեր լոյսին, երբ պիտի ունենայ իր պատսպարան-օճախը:

Մենք ենք՝ Մեր Ցաւերը Շարքեն

Պարոյր Աղպաշեան, Պէյրուզ, 13 Յունուար 2014

25 տարի անցած է հայրենի Կիւմրիի պատուհասուած տարերային երկրաշարժէն, սակայն, անոր ձգած հետքերը տակաւ կը յամենան, ոչ միայն ժողովուրդի մտածողութեան եւ յիշողութեան մէջ, այլեւ՝ անոր առօրեային ու կենցաղին:

Խօսքը կը վերաբերի, անշուշտ, տունով ու տեղով, բնակարանով եւ վայրերով տուժածներուն, որոնց ջախջախիչ մեծամասնութիւնը տակաւին անտէր-անտիրական է, ժամանակաւոր կացարաններու ու տնակներու մէջ կայք հաստատած է ու կը սպասէ այն օրինաբեր օրուան եւ ակետաբեր լոյսին, երբ պիտի ունենայ իր պատսպարան-օճախը:

Չմոռնա՛լ, որ Կիւմրին, Սպիտակը, Նալբանտը ու Վանաձորը դաժան ու բիրտ ձմեռնային եղանակներ ունին, իսկ «անտունի»ները ստիպուած են դիմագրաւել զանոնք եւ ինչպիսի՛՞զրկանքներով, նեղութիւններով ու դժուարութիւններով:

25 տարի այդ աղիտեալները նման դառն ճակատագիրի մը ամբողջ կը գտնուին ու չենք գիտեր թէ տակաւին որքա՛ն պիտի տուայտին այդ ցաւերուն ու սպասումներուն մէջ:

Տարակոյս չկայ, որ իշխանութիւններու կողմէ կառուցողական պատրաստակամութիւններ կան, ծրագիրներ մշակուած են, ոմանք իրականացած կամ վերականգնելի, բայց, *զգալի* զանգուած մը կը մնայ կարօտեալ ու կարիքաւոր, ունենալու իր ապահով եւ արդիական ապաստան-բնակարանը՝ օժտուած բոլոր (կամ տանելի) յարմարութիւններով:

Ինքնին հարց չէ՞, թէ իչնո՛ւ այսքան դանդաղեցում ու ծանրաշարժութիւն կայ պատկան իշխանութիւններուն մօտ, թերեւս ալ թափափածութիւն ու անտարբերութիւն ի տես աղիտեալներու (չ)օգնութեան եւ (չ)օժանդակութեան, զանոնք դուրս բերելով այդ անմխիթար եւ անբարեյոյս վիճակէն:

Արդեօք 25 տարին շատ չէ՞ աղիտեալ գօտիներ պահելու եւ աղիտահար բնակիչներ տառապեցնելու, որոնք ամէն վայրկեան եւ օր կ'ապրին կենցաղային մղձաւանջ մը, գոյատանջանք մը, սպասելով «յուսոյ դռներու» բացումին:

Որեւէ քաղաքակիրթ երկրի մը համար, որեւէ բարեխնամ պետութեան մը համար, որեւէ ազգասեր ղեկավարութեան մը համար, ի՞նչ կայ աւելի նուիրական եւ առաջնահերթային, եթէ ոչ իր հայրենիքին ու ժողովուրդին բարօրութեան սատար կանգնելու առաջադրանքը, *հրամայականութիւնը*:

Կ'ըսուի թէ՛ Կիւմրին կը գեղեցկանայ, կը վերակառուցուի, կ'արդիականանայ, որուն համար ո՞վ ուրախ ու հպարտ պիտի չզգայ, բայց, ինչպէ՞ս բացատրել երկրաշարժէն 25 տարի ետք, անպատասպարներու, անապաւեններու եւ անպաշտպաններու վիտացող ու դեգերող գոյութիւնը:

Քաղաքամայր Երեւանը դարձուցին պսպղուն ու պլպլուն, փայլփլուն ու փողփողուն, սակայն, ի՞նչ գնով՝ տեղաբնակիներու կամ սեփականատէրերու լայն շրջանակներու բռնի տնաքանդումով կամ տեղահանումով, որպէսզի այս կամ այն պետական այրերու, *չինովնիկներու*, գործարարներու, *մաֆիոզներու*, առանց այդ ալ պարարտ քսակները աւելիով ճարպակալուին:

Նոյն նախաձեռնութիւնները, ոմանց ալ նախանձախնդրութիւնները բացառուեցան գիւղական շրջաններուն նկատմամբ, որոնց մեծ մասը այսօր կը գալարուի տարրական պետքերու պակասէն, պատճառ դառնալով անոնց պարպումին ու մարդաթափումին:

Սփիւռքահայ բարերարներու ու բարեսիրական շրջանակներու այլապէս գովելի նպաստներն ու ներդրումները այդ տարածքներէն ներս, չեն կրնար բաւարար եւ ամբողջական ըլլալ, եթէ հոն կը բացակային՝ *պետական* ներկայութիւնը, *կառավարական* հոգածութիւնը եւ, ամենէն կարելորդ, *գործնական* զօրակցութիւնները:

Յաւալի Է, որ Կիւմրիի մէջ ալ սկսուած է նոյն անհանդուրժելի վերաբերմունքը կիրարկուիլ, այս անգամ տեղայնական ազդեցիկ եւ անհպելի ուժականներէ (որոնց թելերը կապուած ըլլալու են կեդրոնական իշխանութեան կարգ մը աղբիւրներու հետ), որոնք ուղղակի կը զաւթեն ու կը յափշտակեն թաղամասեր ու հրապարակներ, զանոնք արդիականացնելու ու շէնցնելու պատրուակներով, բայց, իրենց անձնական դրամագլուխները յաւելեալ դիզումներու ենթարկելով:

Շշուկներ կան, որ Կիւմրիի սքանչելի կեդրոնական հրապարակին եւս կը սպասուի նման ճակատագիր - զայն կտրատելու, փոքրացնելու կամ սահմանափակելու նենգ ծրագիրով, որպէսզի հոն ալ պանդոկային-ճաշարանային-ժամանցային-ցուցափեղկային կառոյցներ սլանան:

Ինչպէ՞ս կ'արտօնուի այս ապիկարութիւնը կամ ինչո՞վ կ'արդարացուի այս խաղքութիւնը, երբ *ստուար* թիւ մը կիւմրեցիներու տակաւին չէ ձերբազատուած երկրաշարժային տուայտանքէն, իր հոգեբանական, ֆիզիքական, քաղաքացիական եւ իրաւական ապրում-պահանջարկներով, մնալով *աներդիք*, *անտանիք* եւ *անկտուր* պայմաններու մէջ:

Հայաստանի երկրորդ նախագահը, որ բազում խոստումներու բազմաբազում խոստմնադրժութեան ախոյեան մը դարձաւ, գրեթէ ոչինչ ըրաւ աղիտեալ գօտիին եւ աղետեալներուն վերքերը ամոքելու,

մինչ ներկայ նախագահը՝ ակելի լրջութեամբ մտտեցաւ այս թղթածրարին, բայց, նայած կուտակուած կարիքներուն ու պահանջներուն, ատոնք կ'ենթադրեն շատ ակելի լայն տարողութեամբ, հասողութեամբ եւ արագութեամբ շօշափելի իրագործումներ:

Ռուսիոյ Դաշնութեան նախագահ Վլատիմիր Փութինի Հայաստան այցելութեան առաջին հանգրուանը Կիւմրին ըլլալը բարացուցական չէ՞ բազմաթիւ կողմերով: Քաղաքականի, ռազմավարականի եւ սահմանապահականի կողքին, նաեւ հայրենական երկրորդ քաղաքը տեսնել նախ ապահովուած արտաքին վտանգներէ, ապա՝ կազդուրուած իր ցաւերէն, յատկապէս երկրաշարժային տխուր հետեւանքներէն:

Եթէ ռուսերուն (նաեւ ուրիշներուն) համար Կիւմրին ռազմաքաղաքական նշանակութիւն ունի, անոր քաղաքականութեան ու քաղաքագեղեցկութեան *տպաւորիչ հիմք* տալու համար, *պարտաւորիչ Է աղէտ* եւ *աղիտեալ* հասկացողութիւնները եւս վերացնել, որպէսզի կարելի ըլլայ ըսել, թէ ան, իրօք, մոխիրներէն ծնունդ առած է, կենդանացած եւ առողջացած:

Սակայն, ա՞յս յամրաքայլութեամբ եւ թուլաշարժութեամբ, որուն ականատես կ'ըլլայ հայ ժողովուրդը 25 տարիէ ի վեր, ամէն տարուան 7 Դեկտեմբերին վերլիշելով զայն, յարգելով զոհերու յիշատակը, մինչդէռ «կենդանի-զոհ»երը հանապազօրեայ դրութեամբ ՀՈՒՆ են, իսկ շատեր, Հայաստանի թէ Սփիւռքի մէջ, կը համարձակին ըսել, թէ «ակերուած Կիւմրին վերականգնած է»:

Հայ ժողովուրդը, ամէն տարի, Ղարաբաղին համար կը կազմակերպէ խայտաբղետ «թելթօս»ներ, ինչ որ գնահատելի եւ ողջունելի է, սակայն, ինչո՞ւ կ'անտեսուին Կիւմրին եւ իր շրջակայքը, ինչո՞ւ նոյն թափով չի դիմուի Կիւմրիի աղէտեալներուն զօրակցելու աշխատանքին:

Չենք ուզեր այլ մեկնաբանութիւններու մէջ մխրճուիլ, սակայն, անբացատրելի անարդարութիւն մը կայ «բացօդեայ» ապրող աղիտեալներուն նկատմամբ, որ, առնուա՛զն, անհայրենակցական եւ անմարդկային է:

Կը յուսանք որ՝ մինչեւ յառաջիկայ 7 Դեկտեմբեր, բան մը փոխուած կ'ըլլայ, որովհետեւ՝ եթէ *Ղարաբաղը մեր հոգին է, Կիւմրին՝ մեր սիրտն է*, արդարօրէ՛ն ու հաւասարապէ՛ս:

Դիտարկում

Արաբական Ազգայնականութիւն, Թէ՞ Քաղաքական Իսլամականութիւն

Պարոյր Աղպաշեան, Պէյրութ, Յունուար 2014

Արաբական-իսլամական աշխարհը մերթ կ'եռայ, մերթ կը բռնկի իր ներքին տանգապներուն մէջ, բայց ոչ միշտ ու բոլոր պարագաներուն «յեղաշրջում»ներ կատարելու դիտաւորութեամբ, այլ՝ գրգռիչ ազդեցութեան տակ գտնուելով արտաքին միջամտութիւններու լարախաղացութեանց:

Տիրահոջակ «բեմադրիչ»ը այս վերիվայրումներուն, աւելի ճիշդ՝ *հիսթորիկ* պոռթկումներուն ու ցնցումներուն, կը հանդիսանայ ամերիկեան-արեւմտեան ամուր, որոշապէս սիոնական նեցուկով:

Դժբախտաբար, արաբական երկիրներէն շատեր, «բռնապետական» իրենց երկարամեայ փորձով, վայելելով ամերիկեան-արեւմտեան գերպետութիւններու հովանաւորութիւնը, միայն աւերներ գործեցին, ժողովուրդը կեղեքեցին, ազատութիւնները բռնաբարեցին, հասարակութիւնը տարանջատեցին:

Արտաքին դարանակալ ուժերը, շատ լաւ գիտէին, որ «արաբական գարուն»ները այլեւս անխուսափելի են այդ երկիրներուն (օրինակ՝ Թունուզ, Եգիպտոս, Եմէն, Լիպիա) համար, հետեւաբար, երկուան իրենց «դաշնակից»ներէն հեռացան, լքեցին զանոնք, ձգելով որ իւրաքանչիւր երկիր տապալակի իր անզսպելի եւ անվերջանալի հոգերուն եւ աղետներուն մէջ:

Յաջողեցան իրենց *գիտակցուած* դաւադրութեան մէջ, որովհետեւ մինչեւ օրս, ինչպէս Իրաքը, այդ երկիրները կը գտնուին անապահովութեան եւ ահաբեկչութեան մահացու արջաններուն միջեւ:

Սուրիան, որ կը կարծուէր յաջորդ «պատառ»ն էր, ոչ միայն կրցաւ դիմադրել, այլեւ՝ ուժգնապէս հակազդել արտաքին ոտնձգութիւններուն, անշուշտ, ի գին ահաւոր քանդումներու, հազարաւորներու սպանութեան, շուրջ 3-4 միլիոն տեղահաններու ու փախստականներու:

Սակայն, ինչո՞ւ էր այս արկածախնդրութիւնը եւ ինչի՞ կրնար ծառայել, այնքան ատեն որ դառն փորձառութիւնը կար, գէթ Աֆղանիստանի եւ Իրաքի, վարկաբեկելու Ամերիկան եւ իր գործընկերները, առաւել գիրենք մխրճելու մուշ եւ երկար փապուղիի մը մէջ:

Պատասխանը պետք է փնտռել, առաւելաբար, անոր մէջ, որ՝ ամերիկեան-սիոնական զոյգը հաւատացած էր *բան մը* փոխել արաբական-իսլամական աշխարհին մէջ, մանաւանդ որ այդ փորձը յաջողած էր Ծոցի կամ Նաֆթի երկիրներուն մէջ, ուր թագաւորութիւններ եւ իշխանութիւններ կը մնային անսասան (°), բարեկամութիւնին ամրացնելով Ամերիկայի եւ Արեւմուտքի հետ, իսկ Իսրայէլն ալ «գոհ» ձգելով այդ ռազմավարութենէն:

Բաց աստի, մեծապետական երկիրները համոզուած էին, որ Սուրիան «զգեստնել»ով, Իրանի Իսլամական Հանրապետութիւնը կ'անկիւնաւորուի, սակայն, Նկատի ունենալով որ շրջանային այդ ուժերը այդքան ալ դիւրին կու չեն երթար, երբ իրենց զօրավիզ են Նոյնքան գերհզօրներ, ինչպիսին են՝ Ռուսիոյ Դաշնութիւնն ու Չինաստանը:

Ամերիկան ուրիշ խայտակառութեան մը եւս եղիմեց, երբ զօրակցեցաւ իսլամական ծայրայեղական շարժումներուն, օրինակ՝ Եգիպտոսի մէջ անոնց իշխանութեան հասնելուն չընդդիմացաւ (Նոյնիսկ քաջալերեց), Սուրիոյ մէջ ալ անոնց օժանդակեց՝ նիւթապէս թէ զինապէս:

Ո՞վ՝ ով, գոնէ Ամերիկան շատ լաւ կ'ըմբռներ, թէ այդ շարժումները, իրենց բրտութեամբ ու ատելավառութեամբ, «2001 Սեպտեմբեր 9»ը կազմակերպեցին ու մինչեւ օրս, Աֆղանիստանի մէջ թէ այլուր, թիրախ կը դարձնեն ամերիկացիներ եւ, ուշ թէ կանուխ, յետ-Սուրիա, անոնք պիտի շարունակեն «սատանայ»ները հալածել:

Ի հեճոկս այս բոլորին, Ամերիկա շարունակեց (եւ ինչ որ տեղ տակաւին կը շարունակէ) իր ապամարդկային ու հակաժողովրդային ապիկար վարքագիծերը, յատկապէս Միջին Արեւելքը ապակայունացնելու ստորնութեամբ:

Նպատա՞կը. *արաբական ազգայնականութիւնը* կամ *ազգային արաբականութիւնը* փոխարինել *իսլամական քաղաքականութեամբ* կամ *քաղաքական իսլամականութեամբ*:

Կը թուի թէ՛ Ուաշինկթըն, իր այս ռազմաքաղաքականութեամբ, արաբական ազգայնականութիւնը կ'ուզէ փշրել, շոգիացնել, որովհետեւ անիկա շատ ակելի վտանգաբեր է իրեն համար, քան քաղաքական իսլամականութիւնը:

Այլ խօսքով, Ամերիկան ինքզինք շատ ակելի ապահով կը զգայ զուտ իսլամամետ կամ իսլամաուղի արեւելումով, որուն «որականութիւն»ը զգացած է Նաֆթի երկիրներուն մօտ, մինչ կը սարսափի արաբական ազգայնականութենէն, որ կրնայ լեռներ շարժել:

Ամերիկան շատ լաւ կը հասկնայ, որ կրօնքը զօրաւոր ուժ է, համայնքը՝ զէնք, հաւատքը՝ անյաղթահարելի, բայց Նաեւ գիտակից է, որ ազգայնականութեան գաղափարները եւ անոնցմէ ներշնչումները ու ներշնչողները շատ ակելի սկզբունքային եւ անտեղիտալի են:

Եթէ կը վախնայ առաջինէն, ապա ԿԸ ՍԱՐՍԱՓԻ երկրորդէն, մանաւանդ արաբական տարբերակներէն, որոնք իրեն նետուած մնայուն ձեռնոցներ են, ամենուրեք սպառնալով անոր գոյութեան, յատկապէս երբ ամերիկեան անյազ ախորժակները կը մնան տիրապետող գործօնները միջին-արեւելեան Նաֆթային աղբիւրներուն:

Պէտք չէ մոռնալ, որ այս շրջանցումներուն ու մօտեցումներուն մէջ, Իսրայել գլխաւոր «իժային» մղիչ ու հրահրիչ ուժն է, առաջին հերթին արաբական-իսլամական աշխարհը տկարացնելու, երկրորդ՝ զանոնք ստրկացնելու, անշուշտ, եթէ Ամերիկան կարենայ իր սադայելեան քաղաքականութեան մէջ յաջողիլ:

Ամերիկացիներու մտքին մէջ, միշտ առկայ է Նաեւ թրքական *Մոտելիս* օրինակը, ուր *իսլամական վարչաքաղաքականութիւնը* գերակշռող է՝ իր պետականութեամբ, Նախագահութեամբ, կառավարութեամբ, ինչպէս Նաեւ՝ խորհրդարանով ու բանակով:

Ուրեմն, ինչո՞ւ չդիմել այդ փորձութեան, հոգ չէ թէ բաժանումներ ու պառակտումներ առաջանան, միջհամայնքային կռիւներ ծագին, միջպետական ճակատումներ ստեղծուին:

Հարցումներուն հարցումը այն է, որ նման ծրագիր մը կրնա՞յ յաջողիլ, երբ՝

- Ամերիկան իր արտաքին քաղաքականութեան մէջ կը շարունակէ ձախողիլ, նոյնիսկ պարտութիւն կրել
- Ամերիկայի նկատմամբ ատելութիւնը եւ ոխը ակելի կը խորանան ու կը տարածուին
- Ժողովուրդներ (իմա՝ արաբներ) ակելի կը կառչին իրենց ինքնութեան եւ եութեան

Պատասխաններուն պատասխանը՝ ո՛չ, այնքան ատեն որ ժողովուրդներու մէջ ազգայնականութիւնը

լոկ զգացում չէ, այլ՝ *շօշափելի իրականութիւն*, զոր ոչ մէկ ուժ կրնայ նուաճել, ի հարկին՝ ուշ կամ կանուխ, մեղմ կամ սուր յաճախականութեամբ, բայց, *անպայմանօրէն* հասնելու անոր:

